

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

De deskundigheid van de uitgeefster Meyer-Palmedo staat borg voor uitstekende research. Zij was ook de oorspronkelijke auteur van de *Freud-Bibliographie mit Werk-konkordanz* (S. Fischer Verlag). Men kan slechts bewondering hebben voor de gedegenheid van veel hedendaags Freud onderzoek in Duitsland. Deze briefwisseling is de moeite van het lezen zeker waard maar stemt ook tot nadenken.

Noot

- 1 Voor de relatie tussen Anna Freud en Lou Andreas-Salomé vergelijke men '... als käme ich heim zu Vater und Schwester' — Lou Andreas-Salomé, *Anna Freud, Briefwechsel 1919-1937*. Redactie: D.A. Rothe & I. Weber. Göttingen: Wallstein Verlag, 2001.

Psychodrama zonder panorama

Bespreking van

Pierre de Laat (2005). *Psychodrama, een actiegerichte methode voor exploratie, reflectie en gedragsverandering*. Assen: Van Gorcum. ISBN 90 232 4184 3, 249 pp., €38,50

GUY VERBRUGGEN

Psychodrama is en blijft het geesteskind van Moreno (1898-1974). Het gaat om een uit het theater stammend systeem van groepstherapie en rollenspel waardoor patiënten aan het werk worden gezet. Dit boek, geschreven voor een breed publiek door een ervaren practicus, gaat over het toepassen van psychodramatechnieken: relaties en interacties worden uitgebeeld, besproken, herdacht. Zoals de auteur zelf stelt, gaat het in dit boek over allerlei ervaringen met daarbij een bescheiden hoeveelheid wetenschap. De uitvoerige en levendige voorbeelden,

met zorg beschreven en in beeld gebracht, illustreerden voor mij hoe universeel toepasbaar technieken als dubbelen, spiegelen, rolwisseling zijn.

De lezer die een eerste brede introductie in psychodrama zoekt, vindt hier een goede praktijkgids; diegene die zoekt naar achtergronden en ondergronden van psychodrama kan dit boek beter aan zich voorbij laten gaan. Het adagium van Moreno 'The thinking is in the action' wordt hier soms toch wat te letterlijk genomen. De band tussen psychoanalyse en psychodrama, bijvoorbeeld in verband met laterale identificatie en overdracht, komt nergens goed in beeld. De naam Freud wordt éénmaal genoemd, de naam Winnicott eveneens, maar dan foutief geschreven ('Winnicot'). Storend vind ik ook dat de psychodramahelper in dit boek systematisch 'auxilliary' wordt genoemd in plaats van 'auxiliary'.